

VZŤAH BISKUPA RÓBERTA POBOŽNÉHO K ČLENOM BISKUPSKÉHO KOLÉGIA

Sviatostná ekleziálna služba má kolegiálny charakter. Ved' už Pán Ježiš na začiatku svojej služby ustanovil Dvanástich apoštolov. Spoločne boli vyvolení a spoločne aj poslaní. Ich bratská jednota v službe bratského spoločenstva všetkých veriacich je akoby odleskom a svedectvom spoločenstva božských osôb. Kolégium biskupov, ktoré sa skladá z mnohých nástupcov apoštolov vyjadruje rozmanitosť a univerzálnosť Božieho ľudu, ale zároveň aj jednotu Kristovho stáda, pretože je zhromaždené pod jednou hlavou kolégia, nástupcom svätého Petra, pápežom. Každý biskup je posvätným pastierom iba tej čiastky stáda, ktorá je mu zverená, predsa ako legitímny nástupca apoštolov sa z Božieho ustanovenia a príkazu stáva zodpovedným spolu s ostatnými biskupmi za apoštolské poslanie Cirkvi. (Por. KKC, 866, 877, 885)

V čase 20 ročnej biskupskej služby Michala Bubniča (1925-1945) stal po jeho boku Róbert Pobožný a bol jeho vynikajúcim pomocníkom. Obidve svetové vojny prežil na Biskupskom úrade v Rožňave. O hrôzach Druhej svetovej vojny vydal svedectvo: *„Nedá sa to opísať ľudskými slovami. Slová sú na to slabé. Míny padali na námestie a padli aj do dvora biskupského úradu. V okeniciach neostalo ani jedného tabuľového skla. Na chodbe rozbité sklo vŕzgalo pod nohami a lámalo sa na drobné kusy. Zima bola silná. Severák cez rozbité okná nafúkal mnoho snehu na chodby. Pomohli sme si tým, že sme okná zadebnili doskami. Zomrel blahej pamäti ndp. Biskup Michal Bubnič. Na mórach bol rožňavský biskup vystretý vo veľkom salóne. Tam nebolo okien so sklom. Vrabce preletúvali večerom a tu spali celú noc“.* Črepiny bomby zasiahli aj spáľňu biskupa. V drevenej soche Panny Márie Lurdskej sa nachádzajú úlomky bomby. Biskup Jozef Čársky vtedy spravoval Prešovskú administratúru, do ktorej patrili časti Košickej, Rožňavskej a Satmárskej diecézy. Bombardovanie Prešova prežili v pivniciach. Bolo to také strašné, že keď vyšli na svetlo, zbadali, že mnohí chlapi od strachu zošediveli.

Tí, ktorí sa dožili konca vojny v koncentračnom tábore mali väčšie šťastie, ako biskup Bubnič. Po príchode do nemeckého koncentračného tábora v Poľsku podal ruský vojak oslobodenej väzenkyni fľašu alkoholu. Biskup Bubnič nemal také šťastie, dočkal sa oslobodenia, ale zomrel na následky psychického tyrania osloboditeľov Rožňavy. Vojaci Červenej armády a partizáni zaviedli biskupa Bubniča s jeho generálnym vikárom do pivnice a rozkázali, aby ich obsluhoval. V čase vojny, keď zlyhávala doprava, súdy omšového vína boli sústredené v biskupskej pivnici a víno sa distribuovalo na farské úrady. Následkom vojny pre nedostatok oleja a problémy so zásobovaním, bolo dovolené aj olejové večné svetlo pri bohostánku nahradiť elektrickým. Víno, ktoré vojaci popíjali nebolo určené na pijatiku, ale na bohoslužobné účely celej diecézy. Opojení vojaci 9. januára 1945 prinútili biskupa, aby sa na kolenách pripravil na smrť. Vojak mu priložil k čelu zbraň a nútil ho, aby vyznal svoje hriechy. Zosmiešnenie a zastrášenie biskupa ukončil poznámkou: *„Chod' preč! Škoda náboja, už si starý!“* Keď sa po Bubničovej smrti príbuzní zaujímali o príčiny jeho predčasnej smrti, jeho generálny vikár im napísal, že biskup trpel cukrovkou, jeho srdce bolo slabé a vyčerpané, preto musel byť hospitalizovaný v rožňavskej nemocnici, kde 22. februára 1945 zomrel. Pohreb biskupa Bubniča sa konal vo vojnových časoch. Pre porovnanie spomeňme aj pohreb o 15 rokov neskôr, v „mierových časoch“ olomouckého arcibiskupa Josefa Karla Matocha, ktorý bol biskupským svätiteľom Róberta

Pobožného. Pohrebné obrady a svätú omšu mohol vykonať 6. novembra 1961 biskup Pobožný len v Biskupskej kaplnke v Olomouci bez prítomnosti diecéznych kňazov, iba za účasti kanonikov sídelnej kapituly a členov Štátnej tajnej bezpečnosti. Z katedrály sv. Václava nesmeli zvonit' zvony a smútočná vlajka musela byť odstránená. Biskup v kaplnke mal iba krátku reč. Kňazi, ktorí aj napriek zákazu odvážili sa zúčastniť na pohrebných obradoch na cintoríne v rodisku arcibiskupa v Pitíne, museli na rozkaz príslušníkov Štb zoblíct' si liturgický odev a zostať len v civilnom odeve. Až potom biskup Pobožný mohol pokračovať v pohrebných obradoch. Pohreb arcibiskupa v rodnom Pitíne bol aj napriek všetkým zákazom manifestačný, za účasti množstva veriacich a kňazov. Arcibiskup bol izolovaný v rezidencii až do smrti, celých 11 rokov izolácie bez lekárskej pomoci. Noviny Ľudová demokracia v roku 1968 uviedli, „že „arcibiskup Matocha mal takú lekársku starostlivosť, akú nemá dodnes zaistenú ani jediný občan mesta Olomouc“.

Biskup Pobožný ako najmladší biskup na Slovensku povzbudzoval ostatných biskupov, aby sa nebáli a vyjednávali so štátom práva Cirkvi, „len toľko práv budeme mať, koľko si ich vybojujeme“. Často cestoval vlakom do Prahy na Ministerstvo kultúry, ale totalitný systém nebral Cirkev za rovnocenného partnera a snažil sa ju viesť k zániku. Aj biskup Pobožný bol prinútený stráviť tri roky v izolácii v Čechách spolu s českými biskupmi. Tohto roku slávime 100 rokov od fatimských zjavení. Je zaujímavé, že Pobožný bol odvečený z biskupskej rezidencie vo výročie prvého zjavenia 13. mája 1953. V exile mu nebolo dovolené nadviazať žiadny kontakt s ostatnými biskupmi. Bratské priateľstvo ho spájalo s biskupom ThDr. Ambrózom Lazíkom, trnavským apoštolským administrátorom, pretože bol spolu s ním konsekrovaný na biskupa v ťažkých časoch v Trnave. Pri návrate z Čiech do svojej diecézy v roku 1956 mal túžbu navštíviť ho, aby sa mohol s ním poradiť, ale štátne orgány mu to neumožnili. Snažil sa udržiavať aspoň písomný kontakt s izolovanými biskupmi, keďže osobné stretnutie s nimi o ktoré internoval na Ministerstve kultúry v Prahe mu nebolo umožnené. Z ministerstva kultúry dostal odpoveď: „varujeme Vás pre takýmto internovaním, ktoré by mohlo poškodiť vašej osobe!“ Biskup Pobožný ukázal svoju smelosť a nedal sa odradiť, znovu prosil, aby mohol zobrať na návštevu do Rožňavy arcibiskupa Josefa Berana. Aj v tomto prípade dostal negatívnu odpoveď: „Zobrať pána arcibiskupa ako hosťa do Rožňavy nie je v súčasnej dobe realizovateľný, lebo by komplikoval situáciu. Preto doporučujem Vašej Excelencii, aby od tohto svojho plánu upustila“. Biskup Pobožný podľa Ježišových slov: „klopte a bude Vám otvorené...“ napokon dosiahol o čo prosil: „niet najmenších námietok navštíviť arcibiskupa Berana v Dome Českej charity v Radvanově u Tábora“.

Biskup Pobožný sa usiloval zo všetkých síl, aby sa izolovaní biskupi mohli vrátiť do svojich diecéz. Žiadal aby sa obnovili rokovania s vládou, pravda iba za predpokladu osobnej slobody biskupov. Písomný kontakt s izolovanými biskupmi bol veľmi ťažký a nebezpečný. Listy museli byť adresované na Štátnu bezpečnosť Praha, Poštový úrad VII, schránka 7136. Biskup Pobožný posielal izolovaným biskupom listy a balíky. Každý balík musel obsahovať zoznam posielaných vecí. Boli to liturgické knihy, breviáre, omšové víno, potraviny a osobné darčeky, tabak, ktorými chcel urobiť radosť ťažko skúšaným biskupom. Kópie listov si biskup ponechal schované medzi homíliami a keďže adresát listov bola „schránka 7136“, namiesto oslovenia lakonický napísal „List do neznáma“, lebo nikto nevedel, kde sa izolovaní biskupi nachádzajú. Písomný styk bol štátnou bezpečnosťou sledovaný, preto adresát nie vždy pochopil, čo chcel biskup Pobožný vyjadriť v liste. Tak mu napísal v odpovedi biskup Karel Skoupy: „Píšeš mi, akoby bolo všetko v poriadku“. Biskup Pobožný mu túto vec vysvetlil: „Na túto tvoju

poznámku dovoľ mi odpovedať: Ak by mi bolo umožnené stretnúť sa s Tebou, tak Ti to ústne poviem“. V liste ďalej naznačil, „že to čo teraz koná je osožnejšie pre nesmrteľné duše vo svätej Cirkvi, ako byť bez tejto práce za nesmrteľné duše. Koľko slobody mám, v toľkej slobode pracujem“. Mal by výčitky svedomia, keby nepomáhal svojim bratom v biskupskej službe vrátiť sa na čelo svojich diecéz. Dobre poznal biskupa Karola Skoupého, keďže spolu strávili 3 roky v izolácii. Pripomína mu, že je veľkým ctiteľom sv. Pavla, apoštola národov, ktorý zazlieval, že ho všetci opustili uprostred pohanských Rimanov: „Keď som sa prvý raz bránil, nebol pri mne nik, všetci ma opustili. Nech sa im to nepočíta- Ale Pán stál pri mne a posilňoval ma, aby sa cezo mňa naplnilo ohlasovanie a aby ho počuli všetky národy, a bol som vyslobodený z tlamy leva“ (2 Tim 4, 16,17). „Žiaľ nemáme správu o tom, aký bol natešený, keď sa dostal na slobodu medzi pohanských Rimanov“.

Biskup Pobožný v tomto liste uvažuje o svojej práci v diecéze a hodnotí svoje účinkovanie po piatich rokoch od svojho návratu z izolácie. *„Konať to, čo teraz konám je osožnejšie dnes pre nesmrteľné duše vo svätej Cirkvi, ako byť bez tejto práce za duše. Koľko sa modlím, toľko sa modlím, koľko kážem, toľko kážem, koľko spovedám, toľko spovedám, koľko dávam sv. prijímania, toľko dávam, koľko birmujem, toľkých birmujem, koľko konám skutkov milosrdenstva, toľko konám, koľko slobody mám, v toľkej slobode pracujem. Vďačne pritom myslím na sv. Pavla, na jeho prvé väzenie v Ríme“. Z tejto úvahy môžeme postrehnúť, že biskup Pobožný bol vo svojej dušpastierskej práci „aj na slobode“ obmedzovaný. Aj po návrate do svojej biskupskej rezidencie nemal ľahký život. Každý jeho čin bol sledovaný, prehodnocovaný a kontrolovaný vládnyim zmocnencom v rezidencii. Keďže bol altruistom, chcel slúžiť a preto sa vrátil do diecézy k svojim veriacim. O tom málokto vedel, bol kritizovaný, že zložil sľub vernosti republike, čo ho zvlášť bolelo. Hlboko si vážil svojich spolubratov v biskupskej službe, ktorí boli násilne izolovaní. Veril, že toto utrpenie, bezradnosť, cudzota od svojich najbližších musí priniesť požehnanie, preto ich povzbudzoval: „Tichá práca, bez veľkého rečenia má hlas“. Biskup Josef Hlouch vo svojom liste vyjadril charakteristické črty kňazskej obety biskupa Pobožného: „Ja som vždy videl tichú prácu v pozadí a Teba práve v takej práci, ku ktorej bolo potrebné odborníka, ktorý ide na hĺbku problémov, tak vecne ako aj formálne.*

O úprimnom vzťahu k izolovaným biskupom v úsilí o spásu ich nesmrteľných duší svedčí aj ďalší list v ktorom vysvetľuje povinnosť veriacich katolíckeho náboženstva vykonávať si sv. spoveď. Túto povinnosť vyznávať sa z hriechov inému kňazovi, majú aj biskupi a kňazi. Biskupi si vysluhovali sv. spoveď navzájom v izolácii, keď spoločne bývali. „Teraz to nie je možné, keď sú izolovaní osobitne“. Prosí, aby im bolo dovolené spoločne sa stretávať, aby si mohli pravidelne vykonávať svoju kresťanskú povinnosť.

Aj napriek útrapám prežil radosť v kolégiu biskupov celého sveta ako koncilový Otec na zasadaniach II. Vatikánskeho koncilu. Kolégium biskupov vykonáva moc nad celou Cirkvou slávnostným spôsobom na ekumenickom koncile s Petrovým nástupcom. Koncilový Otec biskup Pobožný konštatoval, že biskupi zo všetkých svetadielov, z Ázie, Austrálie, Ameriky,

Európy, zhromaždení na Druhom Vatikánskom koncile sú vernými apoštolmi veľkej Kristovej rodiny. Aj tu biskupi celého sveta vyjadrili vernosť Kristovi, jeho zástupcovi na zemi – pápežovi a učeniu Cirkvi. Jednota koncilových Otcov bola vyjadrená navonok pri schválení Konštitúcie *Lumen gentium*: „*Vznešené zhromaždenie koncilových Otcov, jeden druhého objímajúc, s perliacimi slzami stekajúcimi po ich biskupskom rúchu, v neutíchajúcej radosti, s pocitmi objímajúcej jednoty ako organ zatriasli mohutnými priestormi baziliky, radostnými slovami modlitby Zdravas Mária...*“

Biskup Pobožný pokladal modlitbu za veľkú silu, aby členovia biskupského kolégia zostali vo vzájomnej jednote. Silu modlitby v ich biskupskej službe zdôraznil aj v telegrame biskupovi Lazíkovi pri príležitosti výročia ich spoločnej biskupskej konsekrácie. Biskup ThDr. Ambróz Lazík mu dal odpoveď na jeho žičlivé slová: „*Skutočne, v modlitbách si navzájom pomáhajme, aby sme úrad čím statočnejšie vládali zastávať*“.

Biskup Pobožný 14. augusta 1969 súkromne si pripomenul dvadsiate výročie biskupskej konsekrácie. Bol dojatý náhlou smrťou trnavského biskupa Ambróza Lazíka. Na Slovensku zostal sám ako jediný biskup v kruhu diecéznych ordinárov – vikárov, ktorí stáli na čele jednotlivých diecéz, a preto cítil zvýšenú zodpovednosť za partikulárnu Cirkev na Slovensku. V čase choroby, keď bol pripútaný na lôžko, niektorí ordinári robili naňho nátlak, aby sa vzdal úradu. Odpovedal im aby „*to všetko čo povedali o jeho osobe, napísali na papier a on to pošle Svätému Otcovi do Ríma*“. Celý jeho život bol skromný, bez náznaku triumfalizmu. Pri slávnostnej svätej omši vo výročný deň konsekrácie katedrály Nanebovzatia Panny Márie v Rožňave 27. októbra 1969 poďakoval sa kňazom a veriacim za pomoc pri generálnej oprave katedrály. To bol dar, po ktorom túžil, k jeho biskupskému jubileu a s radosťou ho prijal od svojich diecézanov.

ThDr. Ján Kundrík, PhD.